

دانشگاه هرمزگان

دانشکده علوم انسانی

واحد بین الملل قشم

پایان نامه برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی

عنوان:

جمع آوری و بررسی اشعار عامیانه قشم

استاد راهنما:

دکتر اسدالله نوروزی

استاد مشاور:

دکتر حشمت الله آذرمان

دانشجو:

لیلی اسلامی

شهریور ۹۱

به نام خدا

صور تجلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد

با عنایت به آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد، جلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد خانم لیلی اسلامی به شماره دانشجویی ۸۸۴۹۱۰۰۱۶ در رشته زبان و ادبیات فارسی با عنوان "جمع آوری و بررسی اشعار عامیانه قشم" در تاریخ ۱۳۹۱/۰۶/۲۸ در محل پردیس دانشگاهی قشم دانشگاه هرمزگان با حضور هیات داوران برگزار گردید و بر اساس کیفیت پایان نامه، ارائه دفاعیه و نحوه پاسخ به سوالات، پایان نامه مورد قبول هیات داوران قرار گرفت و نمره پایان نامه (نمره به عدد و حروف نوشته شود) ۱۷/۶ (هفده و شش) اعلام گردید.

مشخصات هیات داوران	نام و نام خانوادگی	دانشگاه	امضاء
استاد راهنما	آقای دکتر اسداله نوروزی	هرمزگان	
استاد مشاور	آقای دکتر حشمت اله آذر مکان	"	
استاد داور داخلی	آقای دکتر مصطفی صدیقی	"	
استاد داور خارجی	آقای دکتر جواد دهقانیان	"	
نماینده تحصیلات تکمیلی	خانم مهندس طاهره صادقی پور	هرمزگان	

نام و نام خانوادگی
مدیر تحصیلات تکمیلی
امضاء

اینجانب لیلی اسلامی دانشجوی ورودی سال ۸۸ مقطع کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی گرایش محض متعهد می شوم چنانچه بر اساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب و تمایم ضمیمه من مطلع کردن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر، کتاب و مقاله و... به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مقدم بر نام خود مبادرت کنم.

اینجانب لیلی اسلامی دانشجوی ورودی سال ۸۸ مقطع کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی گرایش محض گواهی می کنم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته ام، با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و مأخذ را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می دانم و جوابگوی آن خواهم بود.

چکیده :

اشعار عامیانه (فولکلور) نوعی ادبیات منظوم شفاهی کهن و حاصل دستاوردهای فکری و ذهنی است که از نسلی به نسل دیگر انتقال می یابد و با آنکه مکتوب نیست ، با افقهای اندیشه و حیات معنوی و فرهنگی جامعه ارتباط تنگاتنگ دارد.

اشعار فولکلوریک قشم نیز برگرفته از فرهنگ عامیانه و کیفیت زندگی و احساسات و تجربیات و اصول اخلاقی مردم این منطقه ، شفاهی و متمایز از زبان مرسوم است. اشعاری که می تواند نوع زندگی و مناسبات اجتماعی را با همه زشتیها، ضعف و قوت، همواری و ناهمواری منعکس کند.

در این رساله سعی می شود اشعاری را که معمولاً بیشتر پیرامون قشم، عروسی، زن و دریا است دسته بندی شود و به میزان علاقه مندی مردم به اشعار بومی عاشقانه توجه شود.

جمع آوری این سروده های بومی ما را متوجه می سازد که ویژگیهای بومی و منطقه ای رنگ و بوی خاصی به اشعار می بخشد، تصنیف های مخصوص عروسی از شادی، هیجان و زیبایی بیشتری برخوردار است، نگاه به زن مرد سالارانه بوده و با تحکم، زورگویی و خشونت همراه است.

کلید واژه: قشم، شعر، فرهنگ عامیانه، عروسی، واسونگ، زن، دریا

تقدیم به پدر و مادرم

که در کودکی مرا با اشعار عامیانه آشنا کردند.

و

تقدیم به مردم عزیز جزیره قشم.

سپاسگزاری:

سپاس و ستایشی خالصانه خداوند جهان را سزاست که از درگاه لطف و رحمت بی حساب خویش بر من منت گذاشت تا در زیر سایه والدینم از مهر و عطوفت آنها الفبای زندگی را بیاموزم و هم اکنون در انجام این پژوهش از راهنمایی های دلسوزانه استاد بزرگوار جناب آقای دکتر اسد الله نوروزی و ارشادات مشفقانه استاد مشاور جناب آقای دکتر حشمت الله آذر مکان بهره ببرم و سعادت شاگردی دیگر اساتید گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه هرمزگان که استفاده از محضر آنها باعث شد؛ ارزشمندترین دوران زندگی را در دانشگاه هرمزگان واحد بین الملل قشم تجربه کرده و این افتخار نصیبم گردد. نهایت سپاسم را از این بزرگان ابراز داشته، و امیدوارم که این بزرگواران از الطاف بی نهایت الهی بهره مند شوند؛ و عطش فراگیران راه علم و اندیشه را برطرف ساخته، به سفره های گرسنه دلهای مشتاق دانش بهره رسانند.

همچنین جا دارد از راویان، آقایان حبیب الله اسلامی، عبدالله روشاسان، ادهم سلامی، حسن سرودی، حسن زارعی، عقیل نیکراد، محمدعلی گورانی، صالح رضوانی، عبدالسلام قادری نسب و خانمها فاطمه اسلامی، فاطمه دریانورد، فاطمه عیدی زاده، کنیز، زهرا، خاتون، آمنه، خدیجه، بلقیس و تمام کسانی که به هر نحو در انجام این پژوهش به من یاری رسانده اند، تشکر و قدردانی نمایم.

فهرست مطالب

فصل اول	۱
بخش اول: کلیات	۲
۱.۱.۱ مقدمه	۲
۲.۱.۱ اهمیت و ضرورت تحقیق	۲
۳.۱.۱ اهداف اساسی تحقیق	۳
۴.۱.۱ روش تحقیق	۳
۵.۱.۱ سوالهای اساسی تحقیق	۴
۶.۱.۱ پیشینه تحقیق	۴
بخش دوم: ادبیات عامیانه	۸
۱.۲.۱ تعریف ادبیات عامیانه	۸
۲.۲.۱ ترانه های عامیانه	۱۰
بخش سوم: معرفی محل پژوهش	۱۲
۱.۳.۱ وجه تسمیه قشم	۱۲
۲.۳.۱ موقعیت جغرافیایی جزیره قشم	۱۳
۳.۳.۱ اقلیم	۱۳
۴.۳.۱ مساحت و جمعیت	۱۴
۵.۳.۱ سیر تحولات تاریخی و جغرافیایی جزیره قشم	۱۵

۱۶.....	۶.۳.۱ تقسیمات کشوری
۱۸.....	۷.۳.۱ زبان مردم قشم
۱۹.....	فصل دوم: ادبیات منظوم عا میانه قشم
۲۰.....	۱.۲.۱. بخش اول: علاقه مندی مردم به اشعار محیا
۲۴.....	۲.۲.۱. بخش دوم: ادبیات داستانی منظوم
۲۴.....	۱.۲.۲. باقر
۳۴.....	۲.۲.۲. پری پیکر
۳۵.....	۳.۲.۲. نسایی
۳۷.....	۴.۲.۲. حسینا
۴۰.....	۵.۲.۲. حکایت دریا
۴۰.....	۶.۲.۲. حکایت رهگذر
۴۱.....	۳.۲.۳. بخش سوم: جزیره و شهر و روستاهای آن در کلام منظوم
۴۱.....	۱.۳.۲. جزیره
۴۳.....	۲.۳.۲. قشم
۵۰.....	۳.۳.۲. هجویات
۵۱.....	۴.۳.۲. تمجید
۵۱.....	۵.۳.۲. هجو و تمجید
۵۳.....	۳. فصل سوم

- ۱.۳ بخش اول: عروسی ۵۴
- ۱.۳ اشعار جدید ۵۵
- ۱.۱.۳ عیش ۵۶
- ۱.۱.۳ عروس ۵۶
- ۱.۱.۳ عروسن یا پریزادن ۵۹
- ۱.۱.۳ حنابندان ۶۱
- ۱.۱.۳ ساخت ۶۳
- ۱.۱.۳ ساختون شونا بروسر ۶۶
- ۱.۱.۳ ساختی رسی به در سرا ۶۸
- ۱.۱.۳ ساختی بک دست به دست ۷۰
- ۱.۱.۳ حمام داماد ۷۲
- ۱.۱.۳ نازگون (نازگم) ۷۴
- ۱.۱.۳ عروس بیه به نازگون ۷۶
- ۱.۱.۳ سه روزی ۷۸
- ۱.۱.۳ هفت روزی ۷۹
- ۲.۱.۳ اشعار قدیم (واسونک) ۸۱
- ۱.۲.۱.۳ عروس بزرگون قدم واسه برو ۸۲
- ۲.۲.۱.۳ کپ کپ ۸۴
- ۳.۲.۱.۳ روگشونی ۹۴
- ۴.۲.۱.۳ حنابندان ۹۴

- ۹۷.....۵.۲.۱.۳ عروس مگناچپر
- ۱۰۱.....۲.۳ بخش دوم: زن
- ۱۰۱۱.۲.۳ حکایت
- ۱۰۲.....۲.۲.۳ مقام زن
- ۱۰۳.....۳.۲.۳ زن بد
- ۱۰۴.....۴.۲.۳ زنون حالا
- ۱۰۶.....۵.۲.۳ مناظره بین عروس ومادرشوهر
- ۱۰۷.....۶.۲.۳ لوبند
- ۱۱۰.....۱.۶.۲.۳ کهره شاخی
- ۱۱۱.....۷.۲.۳ هووغ
- ۱۱۳.....۸.۲.۳ هووغ ایواردن بی خبر
- ۱۱۴.....۹.۲.۳ دختر
- ۱۱۶.....۱۰.۲.۳ شوهردادن
- ۱۱۷.....۱۱.۲.۳ مردزهونکار
- ۱۱۹.....۳.۳ بخش سوم: دریا
- ۱۲۰.....۱.۳.۳ ازمون بچگی
- ۱۲۱.....۲.۳.۳ ناخدا
- ۱۲۵.....۳.۳.۳ مشتا
- ۱۲۸.....۴.۳.۳ ماهی
- ۱۲۸.....۱.۴.۳.۳ هوور

۱۳۰..... ۲.۴.۳.۳ سنگسر

۱۳۰..... ۳.۴.۳.۳ گووک

۱۳۱..... ۵.۳.۳ لاکپشت

۱۳۲..... ۶.۳.۳ انکاس

۱۳۳..... ۷.۳.۳ مهاجرت

۱۳۳..... ۱.۷.۳.۳ غریبی

۱۳۸..... ۴. فصل چهارم: اشعار متفرقه

۱۳۹..... ۱.۴ زمستان

۱۴۰..... ۲.۴ باران

۱۴۲..... ۳.۴ مغ (نخل)

۱۴۵..... ۴.۴ زلزله

۱۴۶..... ۵.۴ گازی (بازی)

۱۴۸..... ۴. فصل پنجم: نتیجه، واژه نامه

۱۴۹..... نتیجه

۱۵۱..... واژه نامه:

۱۶۱..... فهرست منابع:

آواهای گویش قشم

معنی	تلفظ	مثال	معادل فارسی	نشانه ی آوایی
برادر	بُرار	Borâr	آ کشیده	Â
خانه	سِرا	Serâ	س	S
مادر	مُم	Mom	أ	O
دختر	دُخت	Doxt	خ	X
آلک	هَوَرگیز	Howrgiz	ای کشیده	I
آب	هَو	How	أو	Ow
می رود	إریت	Erayt	ای	Ay
عمو	عَومو	'owmû	ع	'
قوری	عُوری	γûrî	غ	γ
عروس	گَو	Gow	گ	G
عروس	عَروس	'rûs	أو	Û
شتر	أشتر	Oštor	ش	Š
لنج	لَنچ	Lanč	چ	Č
مانند	مثل	Meθl	ث	θ
سکو	دُگن	Dokôŋ	نون غنه دار	ŋ
جزیره	جَزیره	Jazîre	ء	ε
لباس	جِیمه	Jimà	آ کشیده	À
هاون	جُوعَن	Jûyaŋ	ج	J
خوس	زِک زِک	Zekzek	ز	Z
ژاپن	ژاپن	Žâpôŋ	ژ	Ž
نکن	مَکُ	Makô	آ کشیده	Ô
افتاده	کَفْتِه	Kaftê	اِ کشیده	Ê
قشم	قِشم	Qešm	ق	Q
بشقاب	بُشقاب	Şahn	ص	Ş
زیرپیراهنی	کِپره	Kaperà	ک	K
پیراهن	گَنجُفرَ	Ganjofrà	گ	G

فصل اول

بخش اول: کلیات

بخش دوم: ادبیات عامیانه

بخش سوم: معرفی محل پژوهش

۱.۱ بخش اول: کلیات

۱.۱.۱ مقدمه

با پژوهش در اشعار عامیانه قشم که انعکاس و تبلوری از زندگی مردم است در جهت رسیدن به الگوهای ارزشی این جامعه فرصتی را پاس می‌داریم به این امید که پرده‌های پندار را از اذهان کنجکاوان به این منطقه دریده و حقیقت‌مردمانی را بنگریم که پاسدار هویت و اصالت خود هستند.

اشعاری که در شادی و غم از اعماق درون انسانهایی ساده و بی‌پیرایه به زبان آمده، در اذهان عوام چرخیده و هر آنگاه برش و صیقلی خورده است نشانگر فرهنگ و تمدن سواحل نشینانی است که تابش خورشید جنوب ایران بر دل‌های دریایی آنان روشنایی بخشیده و از نسیم روح بخش دریا بی‌تأثیر نبوده‌اند.

با نگاهی به ادبیات شفاهی این منطقه با ریزه‌کاری‌های گوناگونی آشنا شده و با جنبه‌های پیچیده تجربیات این مردم و اطلاعات به دست آمده از اذهان عوام با این منطقه، رسوم و عقاید مردم آن بیشتر آشنا شده و خواهیم توانست نوع نگاه آنها به زندگی را دریابیم. علاوه بر آن میزان علاقه مردم به اشعار عامیانه را نشان داده و با ترجمه و آوانگاری اشعار در جهت ثبت گویش منطقه و معرفی ادبیات آن گامی برداشته و پژوهشگران در این عرصه را یاری رسانیم.

پژوهش در اشعاری به زبان مردم ما را در درک توانایی‌ها و فرصت‌های این منطقه کمک کرده و از ابعاد فرهنگی و معنوی این جامعه آگاهی پیدا می‌کنیم.

۲.۱.۱ اهمیت و ضرورت تحقیق:

اشعار عامیانه (فولکلوریک) قشم معرف خصوصیات فرهنگی این جامعه است . با شناسایی ذخیره ذهنی نیاکانمان می‌توانیم در جهت به کمال رسیدن اندیشه خلاق و شایسته گام برداریم و شعرا و نویسندگان امروز را یاری رسانیم . با اقدام به این پژوهش ، دنیای آرمانی و الگوهای ارزشی مردم قشم را شناخته و صمیمانه و بخردانه از واقعیات زندگی آنها پرده برداری می‌کنیم تا آگاهانه به حقیقت زلال زندگی گذشتگان دست یابیم و نسل امروز بتواند گنجینه هویت خود را در آینه اصالت گذشتگان بیابد. با جمع‌آوری اشعار فولکلوریک قشم در واقع با ادبیات مردم این منطقه آشنا می‌شویم و اشعاری را که هر لحظه ممکن است نابود شود از خطر نابودی مصون می‌سازیم .

با اقدام به این پژوهش به حفظ هویت فرهنگی و دفاع از فرهنگ و موجودیت جامعه قشم می پردازیم دفاعی که چون دفاع از خاک قشم حائز اهمیت است و چنانچه این پژوهش به تأخیر افتد در حسرت اندک مانده ها خواهیم ماند.

۳.۱.۱ اهداف اساسی تحقیق:

به وسیله این پژوهش در این برهه از زمان ، هویتی را که حاصل فرهنگ و تاریخ مردم قشم است و در این خطه از سرزمین ایران مجال ظهور و بروز یافته ماندگار و مکتوب می کنیم و از زوال و نابودی مصون می سازیم .

آنچه که ما در نهایت می خواهیم به آن برسیم این است که دیگران با استفاده از پژوهش ما از گنجینه فرهنگی بومی برای خلق اشعار تازه استفاده کنند و شعرای امروز بتوانند با پشتوانه شعرهای عامیانه بهتر بسرایند و بدانند گذشتگان و نیاکان ما چه آرزوهایی در سر و چه نگاهی به دنیای اطراف خویش داشته اند.

بررسی اشعار عامیانه و نزدیک شدن به درون مایه های شعر بومی، گامی است جهت آشنایی با دستور زبان مردم این ناحیه و آگاهی از تصورات ذهنی برگرفته از زندگی واقعی مردم و تحلیلی روان شناسی پیامد این پژوهش است.

امید داریم این کار نقطه شروعی باشد برای تداوم شناخت ادبیات منظوم فولکلوریک در این منطقه و اینکه بتوانیم فرهنگ این مردم را به صورت بهینه ثبت و به سمت شکوفایی هدایت کنیم .

۴.۱.۱ روش تحقیق:

این تحقیق از نوع تحقیق بنیادی و از حیث روش توصیفی و تحلیل محتوا است. در این تحقیق زمینه های اجتماعی، فرهنگی و تاریخی اشعار عامیانه از لحاظ پیوند با زبان فارسی مورد بررسی قرار می گیرد.

در این تحقیق ابتدا از روش کتابخانه ای برای بیان کلیات، تعاریف و سرفصلها استفاده خواهد شد ولی برای جمع آوری شعرها تحقیق میدانی است.

از آنجایی که در این روش اسناد و منابع فرهنگی، اجتماعی و تاریخی با لهجه و گویشهای رایج جمع آوری و تجزیه و تحلیل می شود روش استدلالی انتخاب شده است.

۱.۱. ۵ سوال های اساسی تحقیق:

- ۱- نگاه مردم قشم به عشق, به زندگی, به دنیا چگونه است ؟
- ۲- آیا زندگی مردم قشم در دل دریا به پدید آمدن اشعاری مرتبط با دریا منجر شده است ؟
- ۳- آیا گرایش معنوی و مذهبی مردم قشم در ادبیات عامیانه آنها نمود پیدا کرده است ؟

۱.۱.۶ پیشینه تحقیق:

در این زمینه تحقیق مستقلی صورت نگرفته و در نوشته های زیر به صورت پراکنده, اشاره هایی شده است:

- ۱- باوقار زعیمی, یعقوب (۱۳۸۷). از تارم تا طارم, مشهد: سنبله. نویسنده در این کتاب به فرهنگ و آداب شمال استان هرمزگان می پردازد. آنچه در این کتاب برای ما حائز اهمیت است آداب و رسوم است که در صص ۴۹-۵۷ آن به آداب و رسوم عروسی اشاره شده است که به آداب و رسوم قشم نزدیک است از گیاهان, دست سازه ها و بیماری و درمان که بگذریم درص ۸۲ این کتاب به باورهای عامه اشاره شده است. حکایات و داستان شعر و شاعری, ضرب المثل, گویش و صرف افعال و واژگان و کلمات رایج در این کتاب بسیار پررنگ و جالب توجه است.
- ۲- بلوکباشی, علی (۱۳۷۹). جزیره قشم: صدف ناشکافته خلیج فارس, تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی. نویسنده در این کتاب که در پنج فصل تنظیم شده است. در ابتدا به آشنایی با جزیره و نام آن درصص ۹-۱۰ می پردازد. در فصل اول به موقعیت طبیعی و جغرافیایی جزیره اشاره شده است. و در فصل دوم به سیمای تاریخی فرهنگی که در آن به جغرافیای انسانی و مواردی چون موقعیت خلیج فارس در جهان کهن, افسانه ورود نخستین انسان به جزیره, نشیمن گزینی نخستین گروه های قومی و سپس به جغرافیای تاریخی چون حضور پرتقالیها و قبایل بنی معین و بناهای تاریخی فرهنگی می پردازد. در فصل سوم این کتاب به سیمای اجتماعی فرهنگی, ترکیب قومی و وجوهی از فرهنگ مادی و معنوی اشاره شده است. سیمای اجتماعی اقتصادی سنتی مردم چون کشاورزی, زراعت, نخل کاری, سرشاخه چینی, ماهیگیری, میگو گیری و صید مروارید, دریانوردی, کشتی سازی و بافندگی و بازرگانی و اقتصاد جدید در فصل چهارم این کتاب بیان گردیده است. فصل پنجم این کتاب که بیشتر مصور است به آموزش و بهداشت و آیین زار زدایی اشاره شده است.

۳- بنی هاشمی، سید سلیمان (۱۳۸۸). بررسی ادبیات شفاهی شهرستان بستک، پایان نامه دوره کارشناسی ارشد دانشگاه هرمزگان.

نویسنده در این رساله به بررسی ادبیات شفاهی کودکان شهرستان بستک می پردازد. در بخش اول فصل سوم این رساله صص ۳۸-۳۲ به توضیح ادبیات شفاهی (عامیانه) و دیرینگی ادبیات شفاهی در ایران پرداخته که مورد نظر ماست. در بخش دوم صص ۶۸ به انواع ادبیات شفاهی می پردازد. از باورها و لایه‌های ها که بگذریم ترانه‌ها و ادبیات شفاهی کودکان در صص ۱۱۱ این رساله قرار دارد. مثل‌ها و کاربرد آن در ادبیات شفاهی صص ۱۵۷ قرار گرفته و بعد از آن نویسنده به منشاء قصه‌های فرهنگ عامه پرداخته است.

۴- پاکدامن، رحمت الله (۱۳۶۴). قشم جزیره ای آشنا، سازمان برنامه و بودجه استان هرمزگان: آگاه. این کتاب در هفت فصل تنظیم شده است. در فصل اول صص ۱۱ به مطالعات تاریخی، جغرافیای طبیعی، سیاسی و انسانی پرداخته است. فصل دوم که از صص ۳۳ شروع می شود به مطالعات جمعیتی (ویژگیهای جمعیتی، جوامع و مهاجرت می پردازد. در فصل سوم سیمای اقتصادی جزیره قشم (کشاورزی، محیط زیست و آلودگیها، صید و صیادی، اهمیت صنایع غذایی دریایی و استقرار آن در جزیره قشم می پردازد. صنایع کارگاهی کارخانه‌های کوچک و سبک لنج سازی سنتی و مسائل اقتصادی و اجتماعی آن، صنایع دستی، وضعیت معادن و ذخایر قابل بهره برداری، بازرگانی و دادوستد در جزیره قشم، ارتباطات و حمل و نقل اشاره شده است. در فصل چهارم مطالعات مردم شناسی و تشکیلات اداری قرار دارد فصل پنجم که اهمیت دارد مطالعات مردم شناسی (زبان و آداب و رسوم ساحل نشینان و ساکنین تنگه هرمز، و اصطلاحات و مراسم اهل هوا، موجودات افسانه ای دریای جنوب است که در صص ۲۳۹-۲۰۳ این کتاب قرار دارد. جزیره قشم بروایت تصویر در فصل هفتم قرار دارد.

۵- پیشدادفر، فرخنده (۱۳۸۷). فرهنگ مردم در توجان، بندرعباس: سازمان چاپ سپاهان. نویسنده در این کتاب در فصل اول به آداب و رسوم مردم در توجان اشاره دارد. برداشت محصول خرما درص ۲۵ می تواند مورد توجه ما باشد که اطلاعاتی در مورد درختان خرما منطقه جنوب در اختیارمان قرار می دهد.

۶- جلالی، منصور (۱۳۸۷). بندرعباس در گستره تاریخ و زبان، تهران: دعوت. نویسنده در این کتاب در بخش یکم فصل اول صص ۱۵ نظری اجمالی به تاریخچه بندرعباس دارد. شعر خلیج فارس درص ۱۶ قرار دارد. در فصل پنجم به موقعیت جغرافیایی و اقلیمی بندرعباس

پرداخته و به زلزله در حوزه بندر عباس درص ۱۷۷ این کتاب اشاره شده است. آنچه که در این کتاب بیشتر مورد نظر ماست بخش سوم آن نیم زبان بندری از ص ۱۰۵ زبان بندری (شعر) نظری به زبان مادری و نیم زبانها (گویشهای محلی) فرهنگ و لغات نیم زبان بندری، کندو کاو در بنیان و ریشه لغات نیم زبان بندری، ریشه یابی بنیان و ریشه لغات نیم زبان بندری، کردی، جیرفتی و کهنوجی، لاری، اوزی، لری بختیاری، زبان پهلوی واژه های خارجی و ضرب المثل و تمثیل در نیم زبان بندری است که نویسنده اطلاعاتی را در اختیار قرار می دهد.

۷- دریایی، احمد نور (۱۳۸۴). مراسم آیینی و فولکلور مردم بندر کنگ، تهران: احسان. نویسنده در فصل سوم این کتاب به انواع مراسم، آیین ها و اعتقادات می پردازد که شباهتهایی را در آن با مراسم قشم می توان یافت. در این فصل به تاریخچه مراسم یامال و شیوه صید مروارید، تاریخچه تجارت مروارید در منطقه، شیوه دریانوردی و تجارت قدیم، سفر به سواحل هندوستان، مراسم چهاردهی، مراسم اوشار (owshar) و به آب انداختن لنج، بپ دریا، ام الداس، مکتب خانه های سنتی، مراسم زریف، مراسم مولود خوانی، آداب کفن و دفن و مجالس ختم مردگان، قبله دعا (مراسم طلب باران)، دریا ما بر، سال نو دریا، مراسم اهل هوا و در پایان مراسم عروسی اشاره دارد.

۸- دژگانی، فاطمه (۱۳۸۴). قشم نگینی بر خلیج فارس، تهران: سیروان. نویسنده درصص ۲۹-۳۳ این کتاب به موقعیت جغرافیایی قشم، آب و هوا، جزیره قشم در دوره هخامنشی، آثار ساسانیان در جزیره قشم، اجاره جزیره قشم می پردازد. از سابقه تاریخی اقوام و قبیله ها گذشته بین صص ۴۳-۵۱ وضعیت آب جزیره، چاههای آب رسانی و سد و بندها قرار دارد. به شغل های مردم این منطقه چون کشاورزی، دامداری، ماهیگیری، دریانوردی، و تجارت در این کتاب اشاره شده و علاوه بر این نویسنده به بهداشت، ارتباطات، مکتب خانه ها و مدارس دینی آموزش و پرورش و آموزش عالی و ادارات و تأسیسات دولتی پرداخته در این کتاب به سوانح طبیعی اشاره شده، و از اسلام در جزیره درص ۱۷۶ یاد شده است. از مساجد علما و زیارتگاه ها که بگذریم آنچه حائز اهمیت است آداب و رسوم شهرستان قشم است که از صص ۲۱۰ به بعد و شامل نمازها مراسم نیمه شعبان، زنبیل گردانی، قبله دعا، مولودی، مراسم زار، و مراسم عروسی می باشد. در صص ۲۴۱ این کتاب به شعرای دیروز و امروز قشم و درص ۲۶۴ به اعتقادات مردم و از صص ۲۸۹-۲۶۶ به ضرب المثل چیستان و بازیهای محلی پرداخته است. درص ۲۹۰ به بعد به نامگذاری روستاها در زمان قدیم، صنعت لنج سازی و نساجی در جزیره قشم، آلات موسیقی بومی، جنگلهای حرا و آثار باستانی جزیره قشم اشاره شده است. در قسمتهای پایانی این کتاب با انواع غذاها و نان ها و دسرهای محلی آشنا می شوید.

۹- سایبانی، احمد (۱۳۸۱). بندر عباس و هلال طلائی، تهران: زعیم.

نویسنده در این کتاب در مورد قشم از جمله توقیف مدیر گمرک باسعیدو، شعرمدح شاه عباس و امام قلی در جنگ نامه قشم، جنگ نامه قشم، تاورینه و قشم، قشم در عالم آرای عباسی، قشم در مرآت البلدان، سیمای قشم در گزارش محمد ابراهیم کازرونی، آثار باستانی قشم، منطقه باستانی خربس در قشم، مسجد برخ (مسجد قشم)، نامهای دیگر قشم اطلاعاتی را در اختیار قرار می دهد.

۱۰- صمدی، بهمن- عبداللهی، محمد (۱۳۵۸). حیات فرهنگی استان هرمزگان، بندرعباس: فرهنگ و هنر. نویسنده ها در این کتاب، در ص ۳۳ به جزیره قشم پرداخته اند که مورد نظر است. در این کتاب صص ۵۷-۶۱ به مساجد و اماکن در جزیره قشم می پردازد. در پرداختن به آثار و بناهای تاریخی استان هرمزگان که از ص ۸۵ این کتاب شروع می شود به سد تل بالا و آثار کولغان در جزیره قشم، تالاری در قلب صخره خربس از مناطق باستانی جزیره اشاره شده، قلعه قشم، برکه ها و آب انبارها و تاریخچه آموزش و پرورش شهرستان آبان (قشم) در صص ۹۷-۱۱۷ این کتاب قرار دارد.